

ISO 50001-certificering

DeRegt MarineCables zet stap naar energie-efficiëntie

DeRegt MarineCables in Krimpen aan de Lek maakt maritieme kabels in alle soorten en maten. Om energie-efficiëntie structureel te verbeteren koos het bedrijf voor ISO 50001-certificering. HSE-manager Winfred de Vos, legt uit wat KWA bij het bedrijf heeft gedaan.

Bron: DeRegt MarineCables

"Wij hadden al het milieumanagement-systeem ISO 14001 geïmplementeerd met KWA", begint Winfred. "Na het volgen van hun training over ISO 50001 hebben we samen verder gewerkt aan de invoering van dit energiemanagementsysteem. Omdat ik de enige HSE-specialist ben bij DeRegt MarineCables, heb ik de hulp ingeroepen van Pieter Westers en Wouter Zijlstra."

Start met gap-analyse

De eerste stap was een gap-analyse: waar staan we nu en wat is nodig om ISO 50001 te behalen. Daarbij ging het vooral om de organisatie: hoe borg je in de organisatie dat er steeds energie-efficiënter wordt gewerkt? Denk aan een energiemanagementteam, regelmatige communicatie én het goede voorbeeld geven door de directie.

De gap-analyse leverde een goed inzicht op in de verbeterpunten voor de ISO 50001-certificering. Winfred: "We brachten ons energieverbruik in kaart en maakten inzichtelijk welke installaties de grootverbruikers zijn. Een opvallende uitkomst was dat het kantoor een veel groter aandeel

in het totale energieverbruik heeft dan gedacht. Ik ging ervan uit dat de productiehallen de meeste energie zouden verbruiken, maar het koelen en verwarmen met airco's bleek verhoudingsgewijs ook een grote kostenpost. Verrassend."

Voor de implementatie werd een strak tijdspad vastgesteld. Winfred: "Iedere week zaten we bij elkaar om af te stemmen: waar leggen we deze week de nadruk op, wat pakken we aan? Uiteindelijk rondde we het traject succesvol af en was DeRegt

MarineCables klaar voor certificeren voor ISO 50001."

Geen standaardproducten

"Wij hebben geen standaardproducten of -machines. Elke kabel wordt op maat

Bron: DeRegt MarineCables

ISO 50001

of: ambitieuze doelstellingen rondom energiebesparing
Lees verder op pagina 2

Regelgeving

Kwartjes vallen bij Ballast Nedam
Lees verder op pagina 5

Milieu

CO₂-arm brood produceren bij Bakkers Brigade
Lees verder op pagina 6

KAM-management

KAM contactdag: inspiratie en innovatie voor de industrie
Lees verder op pagina 7

> gemaakt voor een specifieke klant en toepassing. Dit betekent dat de machines elke keer anders worden gebruikt, wat direct effect heeft op het energieverbruik. Het is dus appels met peren vergelijken. We onderzoeken continu hoe we dit toch goed kunnen meten en vergelijken."

"Iedere maand bespreek ik de resultaten met directie en management, samen met alle afdelingen", vertelt Winfred. "Het draait vaak om de vraag: what's in it for me? Ik leg uit dat onze klanten onze CO₂-footprint willen weten. Bovendien geldt dat we in 2050 klimaatneutraal moeten produceren, dat is de stip op de

horizon. En onze moedermaatschappij eist het. Dus ja, iedereen moet mee: van management tot werkvloer."

Toolbox op de werkvloer

"Voor de productie-afdelingen, technische dienst en het magazijn heb ik een toolbox gemaakt", zegt Winfred. "Daarin leg ik uit wat ISO 50001 inhoudt, wat we verwachten en welke acties we ondernemen. We hebben ook een energiebesparingsactie gelanceerd waarbij iedereen ideeën kon aandragen. De beste ideeën werden beloond. Dat leverde verrassende suggesties op: verlichting die minder uren hoeft te branden, of screens aan de buitenkant

van het kantoor om minder te hoeven koelen met airco's.

Door alles vast te leggen laten we zien welke initiatieven we oppakken. Zo worden apparaten voorzien van energiemeters als die nieuw worden neergezet.

Wat betreft gas zie je het verbruik omhoogschieten als de winter nadert. We hebben daarom onze ketels vervangen door hoogrendementsketels, en niet gewacht totdat ze 'op' waren. Onze grote roldeuren, nodig vanwege de grootte van het eindproduct, hebben we snelsluitend gemaakt om zo minder warmte te verliezen doordat ze korter open staan", besluit hij.

Ook aan de slag met energie-efficiënter werken en ISO 50001? Neem contact op met onze adviseurs.

Adviseur
Pieter Westers

033 422 13 67
pw@kwa.nl

Adviseur
Wouter Zijlstra

033 422 13 66
wz@kwa.nl

ofi: ambitieuze doelstellingen rondom energiebesparing

Cacaoproducent **ofi** in de Zaanstreek wil het energieverbruik en hun CO₂-uitstoot omlaag brengen. Het liefst sneller en méér dan wettelijk verplicht is: een ambitieuze doelstelling. Het bedrijf is sinds 2020 ISO 50001 gecertificeerd, iets wat nu nog optioneel is maar vanaf 2027 is het bedrijfsleven verplicht om een energiemanagementsysteem te hebben. KWA ondersteunt ofi al een tijd rondom ISO 50001. We spreken met Arjen Hiemstra, projectleider en energiecoördinator bij het bedrijf.

Arjen nam de taak als energiecoördinator over van een collega die een andere positie kreeg binnen het bedrijf. "Om dit werk naast mijn werk als projectleider te doen", zegt hij, "in eerste instantie met basale dingen als het bijhouden van de meterstanden. Maar al snel bleek het een omvangrijke taak te zijn. Daarom vroeg ik ondersteuning aan KWA, die ons eerder al adviseerde. Robin en Jordy spelen nu een cruciale rol in het monitoren en rapporteren van energiegegevens. Hun werk lijkt zich onzichtbaar af te spelen maar is essentieel voor het functioneren van ISO 50001."

Onlangs is er een externe audit geweest en **ofi** kwam er met vlag en wimpel doorheen,

vertelt Arjen trots: "Daar waren we zeker blij mee. Er zijn alleen twee zogeheten 'minors' die verbetering behoeven: het beoordelingssysteem voor energieverbruik moet beter, en de auditor adviseert om uit te voeren energiebesparende maatregelen te koppelen aan de energiedoelen. Dit pakken we op."

Ambitieuze doelstellingen

Het bedrijf heeft ambitieuze doelstellingen wat betreft energiebesparing, die verder gaan dan de wettelijke eisen. De CO₂-reductie moet naar beneden, net als het stroomverbruik en als het aan **ofi** ligt méér en sneller dan verplicht is. Een belangrijke stap hierin was het installeren van een

biomassa-installatie, zegt Arjen:

"Wij produceren cacao en dan hou je de schilletjes van de cacaobonen over. Eerder was dat afval maar nu gaan ze de biomassa-installatie in en produceren we energie. Dat heeft geleid tot een aanzienlijke reductie van het gasverbruik en de CO₂-uitstoot. We zitten nu zelfs onder de wettelijke normen hiervoor." Hier blijft het niet bij, **ofi** wil productieprocessen verder elektrificeren: "Nieuwe installaties worden voorbereid op de omschakeling naar elektriciteit."

ofi gebruikt **Makeonline**, hierin staan de veranderingen rondom wet- en regelgeving. Op die manier blijft KWA ook

betrokken bij het ISO 50001 systeem van **ofi**. "Door de positieve samenwerking tussen de KWA adviseurs en de **ofi** stakeholders garanderen we een mooie toekomst voor de fabriek en het milieu", besluit Arjen.

Adviseur
Robin Timmerman

033 422 13 33
rti@kwa.nl

Adviseur
Jordy Römgers

033 422 13 87
jr@kwa.nl

ISO 50001: van compliance naar stuurinstrument voor een toekomstbestendige industrie

Hoge energiekosten, complexe regelgeving en een overbelast elektriciteitsnet: het zijn reële factoren die de verduurzaming van de industrie nú vertragen. Maar toekomstbestendige organisaties wachten niet af tot de omstandigheden verbeteren. Zij richten hun aandacht op wat nu wél beïnvloedbaar is en bouwen daarmee aan strategisch voordeel.

De komende twee jaar zien we een belangrijke ontwikkeling ten aanzien van de verplichtingen vanuit de energiewet- en regelgeving. Om specifiek te zijn: EED, Energiebesparingsplicht en ETS2.

Organisaties worden bovendien verplicht om in 2027 een energiemanagementsysteem te hebben ingericht. Zo'n systeem stelt organisaties in staat om energieprestaties meetbaar te verbeteren, investeringen onderbouwd te prioriteren en verrassingen in

energiekosten te voorkomen. ISO 50001 is daarmee geen compliance-vinkje, maar een stuurinstrument voor toekomstbestendige bedrijfsvoering.

Juist in deze context helpt KWA organisaties om niet te blijven hangen in reactiemodus, maar structuur en richting te brengen in de transitie. Met actuele én toekomstige kennis van wet- en regelgeving via **Makeonline**, gecombineerd met onze integrale expertise

op energie, milieu en arbo, zorgen we dat strategische keuzes direct vertaald kunnen worden naar realistische uitvoering in de praktijk.

Die kracht zit in de combinatie van strategisch advies en pragmatische uitvoering: van koers bepalen tot concrete maatregelen in de praktijk. Precies dát is waar wij het verschil maken: van strategie naar praktijk.

Adviseur
Bas Oldenhof

033 422 13 41
bo@kwa.nl

Strategisch advies

Wij denken mee op directieniveau. Samen vertalen we complexe wet- en regelgeving naar een haalbare, duurzame koers richting 2050.

Pragmatische oplossingen

We ondersteunen bij audits, risico-inventarisaties en compliance. Met **Makeonline** borgen we duurzame resultaten in de praktijk.

Milieu en omgeving

- Vergunningen en strategie
- Bodem
- Stikstofdepositie en natuurbescherming
- Gevaarlijke stoffen (opslag en transport)
- Lucht en geur

KAM-management

- Managementsystemen
- Interim-ondersteuning KAM / HSE
- Juridisch advies
- Auditing
- Risicomanagement

Arbo en veiligheid

- Externe veiligheid / Seveso
- Risico-inventarisaties (RI&E)
- Arbeidshygiëne
- Procesveiligheid / Hazop
- Blootstelling gevaarlijke stoffen

Energie- en procestechniek

- Energiemanagement / ISO 50001
- EED Energieaudits en Energiebesparingsplicht
- Industrieel (afval)water
- Proces- en installatietechniek
- Bodemenergie en aquathermie

Voldoet u aan de regels van het Bal?

Omgevingswet: overgangsrecht dat afloopt

De Omgevingswet is al bijna twee jaar in werking en daarmee komt voor een deel van het overgangsrecht ook het eind van de overgangstermijn in zicht. Het overgangsrecht voor de artikelen uit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) komt te vervallen op 1 januari 2026. Dat geldt voor de artikelen die inhoudelijk zijn gewijzigd ten opzichte van de artikelen uit het Activiteitenbesluit.

Het gaat hierbij om het vervallen van de artikelen uit het Activiteitenbesluit die alleen van toepassing waren onder bepaalde voorwaarden of alleen in bepaalde uitzonderingssituaties. We noemen een paar veel voorkomende voorbeelden. Het begrip 'grensmassaastroom' voor de emissie naar de lucht is niet meer van toepassing. Uw bedrijf dient nu te voldoen aan de emissiegrenswaarde uit het Bal, ongeacht de massaastroom vanuit de emissiebron. Er is wel een ondergrens per emissiepunt vastgesteld. Een ander voorbeeld: Onder het

Activiteitenbesluit mochten bepaalde klassen stuifgevoelige stoffen buiten worden opgeslagen. Nu moet in de meeste gevallen de opslag van stuifgevoelige goederen in pandig plaatsvinden.

Ondersteuning nodig?

Zorg dat u tijdig weet of u ook na 1 januari 2026 kunt voldoen aan de regels van het Bal. Lukt dit niet, vraag dan maatwerk aan. KWA helpt u inzicht te krijgen in de algemene regels uit het Bal, die voor uw bedrijf van toepassing zijn, en het overgangsrecht

hiervoor. Met de stapsgewijze aanpak van de KWA Omgevingswetchek maken wij voor u inzichtelijk welke regels uit de Omgevingswet van toepassing zijn en of u actie moet ondernemen om te voorkomen dat uw bedrijf op 1 januari 2026 niet meer in compliance is.

Adviseur
Mieke Lucas

033 422 13 85
ml@kwa.nl

Kruispunt van kosten, kansen en keuzes

De kabinetsplannen voor 2026–2027 zetten de industrie op scherp, de industrie staat opnieuw op een kruispunt van kosten, kansen en keuzes. De forse stijging van de afvalstoffenbelasting - van € 39,70 naar € 90,21 per ton in 2028 en € 113,81 in 2035 - en het schrappen van vrijstellingen zoals voor zuiveringsslib, maken reststromen duurder. Bedrijven worden zo gestimuleerd om minder te storten en meer te scheiden, maar dat vraagt investeringen in technologie en samenwerking, iets wat niet elke partij zelfstandig kan dragen.

Tegelijkertijd bieden de plannen ook kansen: verlengde subsidies, investeringen in CCS en een vernieuwd Nationaal Plan Energiesysteem. Wie nu inzet op emissiereductie, CO₂-opslag of circulaire processen, profiteert straks dubbel: lagere heffingen én toegang tot steunmaatregelen.

In de logistiek verandert de kostprijs op korte termijn weinig door uitstel van accijnsverhogingen, maar de invoering van een vrachtwagenheffing in 2026 markeert een structurele verschuiving richting duurzamer transport.

Kortom: het beleid verschuift van vrijblijvend naar dwingend. De industrie moet verder kijken dan compliance en inzetten op grondstoffenefficiëntie, productherontwerp en regionale samenwerking. Wie nu handelt, kan kosten vermijden én marktkansen grijpen. De keuzes van vandaag bepalen of de Nederlandse industrie de transitie doorkomt als kostenpost of als koploper in duurzame groei.

Directie KWA Bedrijfsadviseurs

Bas Oldenhof en Jette Muijsen

Subsidies als strategisch instrument voor industriële verduurzaming

De energietransitie vraagt om ingrijpende keuzes en forse investeringen. Voor industriële bedrijven die willen verduurzamen, zijn subsidies vaak een doorslaggevende factor. Berry de Jong, senior adviseur bij KWA, helpt bedrijven om deze kansen optimaal te benutten. "Subsidies zijn geen doel op zich, maar wel een belangrijk middel om verduurzamingsmaatregelen financieel mogelijk te maken," zegt hij.

Het traject begint vaak met een subsidieverkenning. Samen met de klant analyseert Berry (en andere collega's) welke onderdelen van een verduurzamingsproject in aanmerking komen voor subsidie, en hoe dit de businesscase beïnvloedt. Daarbij kijkt hij niet alleen naar de techniek, maar ook naar projectrisico's, zoals vergunningstrajecten, invloed van en op netcongestie en interacties met andere regelgeving zoals de emissiehandel. "We brengen het hele speelveld in kaart, zodat bedrijven weten waar ze staan en wat mogelijk is."

Ervaring en strategisch inzicht

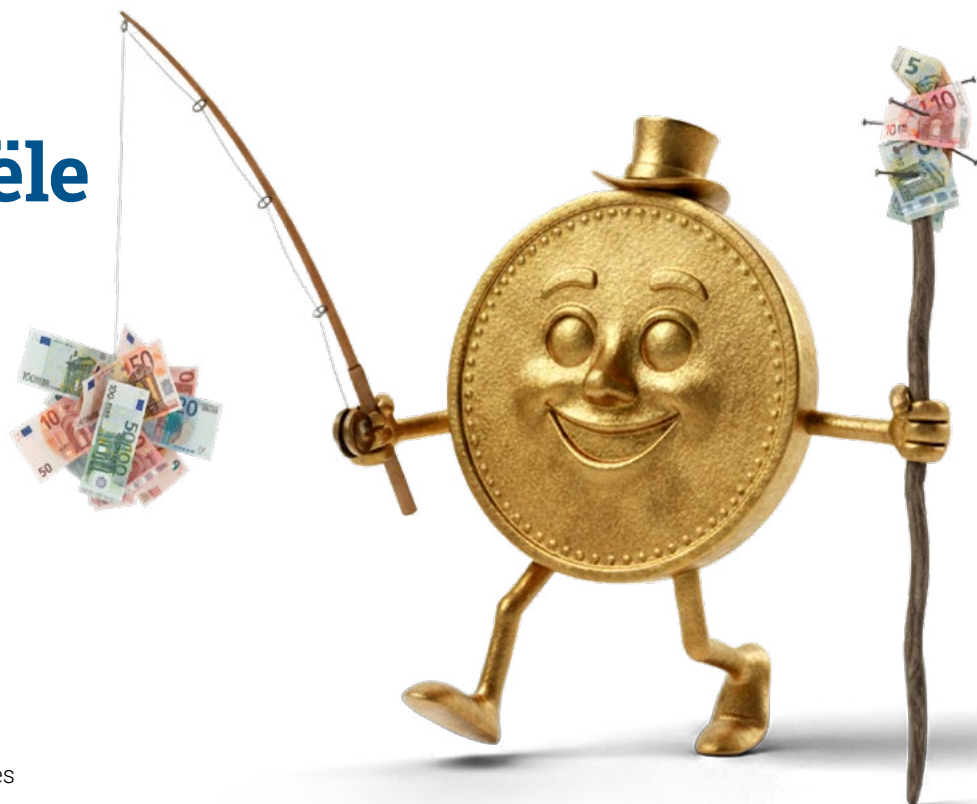
Afhankelijk van de aard en rijpheid van het project, kunnen verschillende regelingen van

toepassing zijn. En dat gaat verder dan alleen investeringssteun. Denk aan subsidies voor haalbaarheidsstudies, demonstratieprojecten, exploitatieondersteuning, indirecte kostencompensatie ETS of netcongestie (verlichting). Berry helpt klanten om de juiste regeling te kiezen en het project zo te structureren dat het binnen de kaders past. "Soms moet je een project net anders afbakenen zodat het binnen een subsidie-regeling past. Dat vraagt om ervaring en strategisch inzicht." Ook bij het opstellen van de aanvraag speelt hij een centrale rol. "Een goede aanvraag is technisch onderbouwd, financieel solide en strategisch doordacht. Wij zorgen dat complexe projecten vertaald worden naar begrijpelijke

en overtuigende voorstellen voor de overheid." Daarbij werkt hij nauw samen met collega's op het gebied van milieu, procestechniek, en wet- en regelgeving.

Timing is cruciaal. "Zodra de handtekening onder een offerte staat, is het vaak te laat voor subsidie. Daarom adviseren we bedrijven om tijdig een subsidieverkenning te doen, idealiter vóór de jaarlijkse budgetronde. We werken met veel klanten daarom in een jaarlijks ritme, waarbij potentiële projecten worden gescand op subsidiemogelijkheden in de aankomende

subsidierondes." Dankzij de integrale aanpak van KWA en onze ervaring in het begeleiden van complexe subsidietrajecten, kunnen bedrijven met vertrouwen investeren in verduurzaming en met maximale kans op financiële ondersteuning.

Adviseur

Berry de Jong

033 422 13 44
bj@kwa.nl

Nieuwe verpakkingsregels voor bedrijven

Minder verpakkingsafval: dat is het doel van de nieuwe verpakkingsverordening 2025/40. Met ingang van 12 augustus 2026 gaan er bepaalde voorschriften gelden, en er komen nog specifieke verplichtingen aan in de periode tot en met 2040. De twee belangrijkste wijzigingen: **nieuwe administratieve verplichtingen voor 'producenten' en nieuwe duurzaamheidseisen aan verpakkingen.** Wij zetten de belangrijkste wijzigingen op een rij.

De nieuwe verordening vervangt Richtlijn 94/62/EG over verpakking en verpakkingsafval. Omdat het nu om een verordening gaat in plaats van een richtlijn, is omzetting in nationale wetgeving niet nodig: de regels uit de verordening zijn rechtstreeks van toepassing in alle EU-lidstaten.

Nieuwe duurzaamheidseisen aan verpakkingen

De verordening stelt nieuwe eisen aan verpakkingen om milieubelasting te verminderen. Deze eisen omvatten onder andere: maximale aanwezigheid en concentraties van (zeer zorgwekkende) stoffen in verpakkingen, recyclebaarheidseisen gemeten in prestatieklassen, minimumgehalte gerecycled materiaal in kunststofverpakkingen, minimalisering-eis van gewicht en volume van verpakkingen, en definitie van herbruikbare verpakkingen. U kunt zich vast voorbereiden op

deze nieuwe verordening: breng uw rol in kaart en kijk of u onder de producentendefinitie valt. Zo ja, inventariseer uw verplichtingen en richt uw administratie erop in. En bereid u voor op hergebruikverplichtingen.

Nieuwe administratieve verplichtingen

Op dit moment geldt vanuit het Besluit beheer verpakkingen 2014 een aangifte- en bijdrageverplichting aan brancheorganisatie Verpackt. Dat geldt voor producenten en importeurs die per kalenderjaar meer dan 50.000 kilo aan verpakkingen op de Nederlandse markt brengen. Met ingang van 12 augustus 2027 (of later) vervalt deze drempel en dienen alle producenten onder de verpakkingsverordening de verpakkingen te registreren en te rapporteren aan het Producentenregister. Uiterlijk februari 2026 stelt de Europese Commissie vast hoe het format voor

registratie en verslaglegging in het register eruitziet, welke details de gegevens moeten hebben en voor welke soorten verpakkingen en materiaal-categorieën deze informatie moet worden aangeleverd.

Valt u onder 'producent'?

De nieuwe verordening hanteert een brede definitie van 'producent', het kan een fabrikant, importeur of distributeur zijn. U valt hieronder als u o.a. één van de volgende activiteiten uitvoert:

- verpakkingen voor het eerst op de markt brengt
- verpakte producten voor het eerst op de markt brengt
- verpakkingen afmaakt (zoals vullen en sluiten) en voor het eerst op de markt brengt;
- verpakkingen importeert van buiten de EU
- verpakte producten importeert van buiten de EU

Samengevat is de producent altijd het bedrijf dat als eerste in een EU-lidstaat een verpakking of een verpakt product aanbiedt of uitpakt.

Wilt u altijd op de hoogte blijven van nieuwe wet- en regelgeving? Kijk dan op makeonline.nl of volg een webinar van KWA.

Adviseur

Mark Hoekstra

033 422 13 90
mhs@kwa.nl

Adviseur

Julia Langer

033 422 13 53
jla@kwa.nl

‘Kwartjes vallen bij Ballast Nedam’

MAR bijhouden in Makeonline

“Ik heb verschillende kwartjes horen vallen”, zegt Stephen van Bree, HSE-programmamanager bij Ballast Nedam. Hij duidt op het gebruik van de tool Makeonline om het Milieu Aspecten Register (MAR) bij te houden op de business units van het bedrijf. Een gesprek over de implementatie en het gebruik van Makeonline bij het invullen van het MAR, en de aanpak van Ballast Nedam.

Ballast Nedam is geen onbekende wat **Makeonline** betreft, ze gebruiken het al jaren voor het beheren van milieuwetgeving en recent voor een RI&E samen met KWA-adviseur Erwin de Graaf. “Daarom dachten we meteen aan deze tool, toen we onze MAR eens grondig wilden updaten”, zegt Stephen, “ook omdat we meerdere business units hebben en het makkelijk samenwerken is in **Makeonline**.”

Actief hulpmiddel voor milieubeleid
Het MAR is een belangrijk onderdeel van ISO 14001 en helpt bij het inzichtelijk maken van milieuaspecten en -effecten. “Tot voor kort hielden de business units dit vaak op eigen wijze bij, in Excel bijvoorbeeld en soms verliep dat wat minder gestructureerd. Nu wordt dankzij **Makeonline** het register op een uniforme en gestructureerde manier vastgelegd, waarbij het register niet alleen een document is voor auditors, maar juist een actief hulpmiddel voor het milieubeleid binnen Ballast Nedam.”

Om **Makeonline** effectief in te zetten, volgden de HSE-collega’s van de verschillende business units een training. Tijdens deze sessie werd de analyse-module in **Makeonline** uitgelegd en werd direct een start gemaakt met het invullen van het MAR. “Om te voorkomen dat kennis snel weer verloren gaat en om direct praktische ervaring op te doen. Daarna kregen de business units de opdracht om hun register af te ronden, met een deadline begin december 2025”, vult hij aan. Stephen biedt ook persoonlijke ondersteuning aan door langs te gaan bij de business units om samen het systeem te doorlopen, wat de acceptatie en het gebruik vergemakkelijkt. “En ik hoor de kwartjes vallen tijdens mijn bezoeken”, lacht hij.

Veel op het bordje
De medewerkers hebben veel op hun bordje liggen. Juist **Makeonline** helpt hen te structureren en taken te borgen. Het bepalen welke wet- en regelgeving en milieuaspecten

relevant zijn voor de organisatie is complex. Stephen vertelt: “Ballast Nedam heeft daarom een kritische selectie gemaakt en richt zich op de basis die écht moet, met een hulpmiddel om te beoordelen wat wel of niet relevant is. Dit voorkomt een onoverzichtelijke database en zorgt voor een compact overzicht waarop men kan vertrouwen. Over het algemeen is het zo dat we bij twijfel of iets relevant is nog even wachten.”

De aanpak voor het milieuaspectenregister is gebaseerd op een Plan-Do-Check-Act-cyclus. Voor elk relevant aspect wordt vastgelegd hoe het is geborgd, bijvoorbeeld via procedures of beleid, en hoe dit in de praktijk wordt getoetst, bijvoorbeeld via steekproeven, interne audits of werkplekinspecties. Dit zorgt ervoor dat de organisatie niet alleen kan aantonen dat ze compliant is met wet- en regelgeving, maar ook daadwerkelijk in control is over milieugevolgen. Milieuaspecten zijn geborgd met taken (eenmalig of terugkerend) en

geven weer waar nog kansen voor verbetering mogelijk zijn.

De toetsing wordt geconcentreerd in een interne compliance-audit, die jaarlijks wordt uitgevoerd om te zorgen voor een actueel en levend document.

“Mindset en intrinsieke motivatie zijn ook belangrijk voor een succesvolle aanpak”, benadrukt hij. “**Makeonline** helpt bij samenwerking tussen de diverse business units en maakt het beheer transparanter en overzichtelijker. Deze methode om kritisch te zijn op relevantie, borging en toetsing wordt als zeer waardevol ervaren en draagt bij aan continue verbetering van het milieubeheer binnen Ballast Nedam.”

Adviseur

Sjanine van den Berg

033 422 13 27
sb@kwa.nl

Warmte uit de bodem

Gemeente Apeldoorn onderzoekt duurzame energieopslag

De energietransitie is in volle gang en de gemeente Apeldoorn heeft inspirerende plannen. Met de ontwikkeling van een warmtenet dat restwarmte en bodemenergie combineert, werkt de stad aan een toekomst zonder aardgas.

In Apeldoorn wordt de haalbaarheid van een zogeheten warmteronde onderzocht: een slim systeem dat duurzame warmte tot aan de voordeur levert. Het warmtenet zou kunnen draaien op een afgiftetemperatuur van 65°C en heeft de potentie om binnen 25 jaar, twee-derde van de stad van warmte te voorzien. De belangrijkste bron? Restwarmte uit de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). Voor een optimale benutting van deze bron is het wel belangrijk dat deze restwarmte in de zomer kan worden opgeslagen in de bodem, zodat ze in de winter beschikbaar is wanneer de vraag het grootst is. Zo wordt het elektriciteitsnet ontlast én wordt duurzame energie optimaal benut.

Bodemenergie als sleutel tot succes
KWA bekeek in opdracht van de gemeente de geschiktheid van de bodem voor warmte- en koudeopslag (WKO) en Hoge Temperatuur Opslag (HTO). Bij HTO wordt water tot wel 90°C in de bodem opgeslagen, een techniek die perfect past bij het beoogde warmtenet van de gemeente Apeldoorn.

De ondergrond onder Apeldoorn, gelegen op de uitlopers van de Veluwe, kent unieke geohydrologische eigenschappen. Door scheefgestelde zandlagen stroomt het grondwater lokaal snel, wat invloed heeft op de opslagcapaciteit. KWA bracht per deelgebied in kaart waar de bodem het

meest geschikt is voor duurzame warmte- en koudeopslag. De studie liet zien in welke gebieden HTO het meest kansrijk is. Daarmee ontstond een concreet beeld van hoe bodemenergie het warmtenet jaarrond kan voeden: betrouwbaar, duurzaam en lokaal opgewekt.

Samen bouwen aan een duurzaam Nederland
Of het nu gaat om een strategisch bodem-energieplan of een haalbaarheidsstudie voor HTO: KWA is dé expert op het gebied van bodemenergie. Wij helpen gemeenten, ontwikkelaars en energiecoöperaties om slimme keuzes te maken voor een duurzame

toekomst. Benieuwd wat bodemenergie voor uw project kan betekenen? Neem contact met ons op, we denken graag met u mee.

Adviseur

Joris Groot

033 422 13 65
jhg@kwa.nl

Adviseur

Ad van Bokhoven

033 422 13 60
avb@kwa.nl

Samen werken aan betere compliance en risicobeheersing bij Lankhorst

Glenn Saber ging twee jaar geleden als KAM-manager aan de slag bij Lankhorst Engineered Products in Sneek met een duidelijke opdracht: creëer een stevige basis waarop de KAM-afdeling verder kan bouwen. "Met Makeonline hebben we onze manier van werken op het gebied van compliance enorm verbeterd. Wetgeving is geborgd, de RI&E en het MAR zijn actueel en we worden automatisch op de hoogte gehouden van ontwikkelingen op deze gebieden."

Bron: Lankhorst Engineered Products

Alles is overzichtelijk en voor iedereen toegankelijk. "Het uitzetten en borgen van taken gaat nu soepel, zonder extra licenties of ingewikkelde tools. Daarbij geeft het ook rust bij audits en inspecties. Toen ik begon bij Lankhorst was er vooral behoefte aan inzicht. Steven van Tilborg, onze contactpersoon bij KWA, fungeerde voor mij als extern geheugen. Waar informatie bij mijn start ontbrak, konden KWA en **Makeonline** ons goed op weg helpen om inzicht te krijgen in onze compliance-, RI&E- en MAR-vraagstukken. Steven wees ons daarnaast op de andere modules in **Makeonline**. Dit leidde tot een opschaling in het gebruik: eerst de basis van compliance op orde, daarna verder bouwen," vertelt Glenn.

RI&E als levend document

Een belangrijk aandachtspunt was de Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E). Glenn: "Dat moet een levend document zijn dat continu wordt bijgewerkt om risico's in kaart te brengen en te beheersen. Daarvoor hebben we de hulp van Erwin ingeschakeld."

Hij benadrukt een aantal belangrijke voordelen van **Makeonline**: "Collega's hebben toegang, het systeem is geïntegreerd met verdiepende onderzoeken, er is een koppeling met wetgeving en je kunt er overkoepelende taken in beheren. Dit maakt het inzichtelijk en toegankelijk voor iedereen. Bovendien helpt het ons bij het voldoen aan ISO 45001, 14001 en 9001, en bij het borgen van normelementen zoals complianceverplichtingen."

Leren omgaan met Makeonline

"Erwin speelde een belangrijke rol in dit proces," vertelt Glenn. "Hij voerde documentstudies uit, hield interviews binnen verschillende lagen van de organisatie en gaf advies over verbeterpunten." De directe en eerlijke feedback van Erwin werd gewaardeerd, juist omdat dit hielp bij het aanpakken van knelpunten en het naleven van regels. De samenwerking met KWA werd als positief ervaren: "KWA helpt ons niet alleen bij het oplossen van problemen, maar ook bij het leren omgaan met **Makeonline**. Daarbij heeft Erwin waar mogelijk een pragmatische aanpak, maar hij geeft ook duidelijk aan wanneer iets op een bepaalde manier moet gebeuren. Nog een fijne bijkomstigheid is dat KWA veel kennis in huis heeft voor verdiepende onderzoeken, die we direct in **Makeonline** kunnen opnemen."

Het risico bij een RI&E is altijd dat het document ergens in de kast belandt. "Maar met **Makeonline** en de ondersteuning van KWA gebeurt dat niet. Erwin is een goede stok achter de deur. Met de juiste mensen en tools wordt compliance makkelijker, en zelfs een beetje leuk," concludeert Glenn.

Adviseur
Erwin de Graaf

033 422 13 16
edg@kwa.nl

CO₂-arm brood produceren bij Bakkers Brigade

Brood en patisserie produceren met zo min mogelijk CO₂-uitstoot, dát is het streven van de Bakkers Brigade met een bakkerij in Ouderkerk aan de Amstel en één in Amsterdam. De Bakkers Brigade levert vooral aan cateringbedrijven, die op hun beurt de producten aanbieden in bedrijfsrestaurants. Juist vanuit die cateringbedrijven komt de vraag naar CO₂-gegevens van de producten, legt Govert van Bodegom uit. Hij is KAM-manager bij de bakkerij.

Bron: Bakkers Brigade

"Er zitten best wat haken en ogen aan", legt hij uit, "onze twee vestigingen zorgen bijvoorbeeld voor extra vervoersbewegingen. Het gaat om veel verschillende producten – we hebben zo'n honderdtal leveranciers – en we leveren onze verse producten door heel Nederland. Dat brengt natuurlijk CO₂-uitstoot met zich mee. We hebben nu inzicht waardoor die uitstoot komt en gaan aan de slag met het verminderen van die uitstoot."

Best complexe taak

Dit vraagt de Bakkers Brigade in het kader van de CSRD en andere wet- en regelgeving.

Govert: "Wij willen natuurlijk voldoen aan minder uitstoot. Ik had eerder CO₂-voetafdrukken opgesteld en reductieplannen ontwikkeld. En ik kende KWA al vanuit een vorige werkgever. Voor mij logisch om dus KWA weer in te schakelen. Julia kwam ons ondersteunen. Zij heeft eerst een 0-meting gedaan en de uitstoot van onze producten geïnventariseerd. Een best complexe taak, dat was niet één druk op de knop en klaar. De informatie moest bij elkaar gesprokkeld worden."

Daarnaast is Bakkers Brigade overgenomen door Top Bakkers Groep uit Apeldoorn.

Zij vertegenwoordigen vijftig bakkers in Nederland. Samen worden grote klanten als cateraars en retail door heel Nederland voorzien van dagvers brood en banket. Alle geleverde producten liggen centraal vast in productspecificaties. "Zo komen de productspecificaties bij het gehele klantenbestand van de Topbakkers Groep terecht."

Bakkers Brigade zat intussen ook niet stil: in Ouderkerk aan de Amstel werd het naastgelegen pand aangekocht. "We zijn nog bezig om te bepalen hoe we dit pand kunnen inzetten", zegt Govert. "Volledige nieuwbouw, verbouwen, of iets anders. In ieder geval,

zal het bijdragen aan CO₂-reductie omdat we dan alles onder één dak hebben, in plaats van twee vestigingen."

Adviseur
Julia Langer

033 422 13 53
jla@kwa.nl

Magnera kiest voor toekomstbestendige waterkwaliteit

Magnera in Katwijk (Noord-Brabant) is producent van nonwoven producten en kreeg na ingebruikname van een nieuwe productielijn te maken met verstoppingen in het sproeisysteem door microbiologische aangroei, ofwel biofilm. De originele ingezette desinfectie bleek onvoldoende effectief én kostbaar. De hulp van KWA werd ingeroepen.

Een tijdelijke oplossing met zoutelektrolyse bracht al enige verbetering, maar voldeed niet aan de eisen voor bedrijfszekerheid en integratie in het productieproces. Daarnaast ontstonden zorgen over Microbiologisch Induceerde Corrosie (MIC) in leidingen van roestvast staal, en corrosie door de introductie van zouten in het proceswater aan de nieuwe productielijn.

Aanpak van KWA

KWA werd gevraagd om advies voor een duurzame en veilige desinfectieoplossing met de beschikbare zoutelektrolyse-oplossingen. In samenwerking met Magnera analyseerden we de microbiologische belasting, het waterverbruik en de

materiaalkeuzes in het systeem.

We vergeleken vier verschillende en diepgaande scenario's over de mogelijkheden en beperkingen van zoutelektrolyse. Hierbij werd gekeken naar factoren als chloridebelasting, corrosierisico, chloor-efficiëntie, automatiseringsmogelijkheden en het totale waterverbruik. Belangrijk hierbij was de balans tussen effectieve desinfectie en beperking van corrosieve belasting.

Resultaat: helder advies met toekomstvisie

Uit de analyse bleek dat een specifiek systeem het beste aansloot bij de wensen van Magnera. Dit systeem houdt de chloridebelasting beperkt, is goed te integreren in het bestaande proces, en

biedt voldoende desinfectiekracht om microbiologische aangroei structureel te beheersen. Bovendien was het systeem op tijd leverbaar. Inmiddels is de installatie in gebruik genomen. Monitoring laat zien dat bij kunststofvezelproductie het vrije chloorgehalte binnen de gewenste bandbreedte blijft. Bij natuurvezelproductie, die meer vervuiling geeft, wordt met aanvullende dosering getest op werkelijke chloorvraag. KWA stelde hiervoor een praktische proefopzet op.

Bijdrage aan duurzaamheid

De nieuwe installatie verlaagt het gebruik van chemicaliën en minimaliseert corrosie, waardoor minder spoel- en vervangingsmomenten nodig zijn. Door gerichte

metingen en aansturing kan bovendien drinkwaterverbruik verder worden gereduceerd: een mooie stap richting de doelen van het Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing.

Adviseur

Joost Edens
033 422 13 83
je@kwa.nl

Adviseur

Niels Heij
033 422 13 36
nh@kwa.nl

KAM contactdag:

Inspiratie en innovatie voor de industrie

Op 7 oktober vond in DierenPark Amersfoort de KAM contactdag plaats. Een inspirerende bijeenkomst voor professionals uit de industrie die zich bezighouden met kwaliteit, arbo en milieu (KAM). De ochtend begon met een exclusieve rondleiding door de KAM-coördinator van het dierenpark, waarna dagvoorzitter Meneer Alphons het middagprogramma opende.

Keynote speaker Marno Lips nam de deelnemers mee in de wereld van kunstmatige intelligentie en liet zien hoe AI-toepassingen zoals ChatGPT en Copilot praktisch ingezet kunnen worden binnen het KAM-werkveld. Mirjam Bouwmeester, bestuurslid van de KAM contactgroep, demonstreerde hoe eenvoudig het is om geïntegreerde AI-instructievideo's te maken. Samen werd er een instructievideo over werken op hoogte geproduceerd, gebaseerd op een bedrijfseigen procedure. De KAM

contactgroep biedt een waardevol netwerk voor industriebedrijven die willen leren, delen en innoveren op het gebied van KAM. Deelname aan de bijeenkomsten is gratis voor leden van de KAM contactgroep. Leden krijgen zo volop kansen om kennis te maken met actuele thema's en collega's uit de branche.

Wil je meer weten of lid worden?
Kijk op www.kamcontact.nl en meld je aan.

Werken bij KWA: is dit jouw vacature?

Bij KWA werken wij elke dag aan een duurzamer, schoner en toekomstbestendig Nederland. Je werkt aan de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en industrie: van ontwerpen tot effectenstudies, van data-analyse tot klantcontact.

Wil jij werken bij een organisatie waar ondernemerschap, innovatie en samenwerking centraal staan? Bij ons krijg je de ruimte om écht het verschil te maken. Als adviseur werk je met klanten waar je zelf achter staat, je hebt veel professionele vrijheid en krijgt volop vertrouwen. We kennen geen hiërarchie, wel een team van inhoudelijk sterke collega's die elkaar uitdagen en samen bouwen aan duurzame oplossingen voor de gebouwde omgeving én de industrie. Je bent zelfstandig, inhoudelijk sterk en krijgt eigenaarschap over je projecten. Jij bepaalt je agenda en hebt de vrijheid om samen met vakgenoten je eigen werkveld vorm te geven. Je houdt van complexe technische vraagstukken en weet hoe bodemenergie werkt, van ontwerp tot realisatie.

VACATURE

**Adviseur
Bodemenergie**

Meer informatie vind je op werkenbijkwa.nl.

Scan de
QR-code
voor meer
informatie

NIEUWE MEDEWERKER

Gert Kelder

"Met mijn ervaring in management van ontwikkeling en beheer ben ik in oktober bij KWA gestart. Mijn primaire focus ligt op **Makeonline**. Ik richt me op het ondersteunen van een team software-developers in het maken van waardevolle digitale oplossingen voor vraagstukken en het optimaliseren van deze processen vóór onze klanten."

Functie: Product Owner Makeonline

KAM contactgroep in 2026

Ook volgend jaar komt de KWA contactgroep weer bijeen. De KAM contactgroep is hét informatienetwerk voor professionals die werken als milieucoördinator, QHSE-manager of KAM-coördinator binnen een bedrijf of instelling. Soms ontmoeten de leden elkaar online, maar de bijeenkomsten zijn ook op een interessante locatie of bij een lidbedrijf.

Meer weten? Kijk dan op www.kamcontact.nl
Volgend jaar zijn er ontmoetingen ingepland op **10 februari**, **14 april** en **17 juni**.

Maximaal twee exemplaren per vestiging

Vanaf nu versturen wij maximaal twee exemplaren van de KWAdrant per vestiging van een bedrijf. Dit in het kader van duurzamer omgaan met onze communicatiemiddelen. Als u de KWAdrant alleen nog digitaal wilt lezen, kunt u dat doorgeven via communicatie@kwa.nl.

Webinars en trainingen december 2025

Training | 9-12-2025

Basistraining Makeonline gebruikers

Leer efficiënt werken met **Makeonline** in deze hands-on basistraining en wissel ervaringen uit met andere gebruikers.

Webinar | 10-12-2025

Wat is er afgelopen jaar veranderd in de beschikbaarheid van water voor je bedrijf?

Impact van watertekort en de aanpak hiervan.

Webinar | 11-12-2025

In compliance zijn is hard werken. Of toch niet?

Webinar over compliance en onze **Makeonline**-tool voor nieuwe klanten.

Webinar | 15-12-2025

Verplichting energiemangement

Webinar over energiemangement en de impact hiervan op de wetgeving die verplicht wordt.

Bijeenkomsten

Je kunt bij KWA terecht voor allerlei webinars en (online) bijeenkomsten, over de Omgevingswet bijvoorbeeld. Maar ook over in compliance blijven en diverse ISO-trainingen.

Scan de QR-code
voor meer informatie

